

บทความวิจัย (Research Article)

การถ่ายทอดเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น กรณีศึกษาครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง

Transmission of Khong Wong Yai Solo Performance in Nok Khamin Sam Chan
A Case Study of Namwa Romphothong

ทองรัช ศรีทอง, พิมลมาศ พร้อมสุขกุล,* สุพัตรา วิไลลักษณ์

วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Thongtawat Srithong, Pimonmas Promsukkul,* Supatra Vilailuck

College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

thongthongthong159@gmail.com, Pimonmas.pr@bsru.ac.th, supatra.vi@bsru.ac.th

Received: September 30, 2025 / Revised: December 24, 2025 / Accepted: January 7, 2026

บทคัดย่อ

ในการเรียนปฏิบัติดนตรีไทย เครื่องดนตรีที่เป็นหัวใจหลักที่นักดนตรีทุกคนต้องเริ่มเรียนคือ ฆ้องวงใหญ่ โดยฆ้องวงใหญ่เป็นเครื่องดนตรีไทยที่ใช้บรรเลงทำนองหลักในบทเพลงต่าง ๆ ได้แก่ เพลงโหมโรง เพลงหน้าพาทย์ เพลงเถา เพลงตับ และเพลงเดี่ยว สำหรับเพลงเดี่ยวถือเป็นทักษะการบรรเลงขั้นสูงที่แสดงถึงความสามารถของผู้บรรเลง การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาการถ่ายทอดเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น กรณีศึกษาครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง สำหรับเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น ของครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง มีความพิเศษอยู่ตรงที่ทางเพลงมีความไพเราะงดงาม เป็นเพลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ที่มีความพิเศษ คือ ในการบรรเลงจะไม่มีเทคนิคการตีไขว้มือ ซึ่งเทคนิคการตีไขว้มือ เป็นเทคนิคที่พบได้ในทุกการบรรเลงเพลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ ซึ่งเป็นครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงในวงการดนตรีไทยที่มีความรู้ความสามารถด้านดนตรีไทยขั้นสูง โดยเฉพาะฆ้องวงใหญ่ โดยได้รับการขนานนามว่า “ครูฆ้องแห่งกรุงรัตนโกสินทร์” ท่านได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีไทยด้วยวิธีการแบบดั้งเดิม (มุขปาฐะ) จากครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ครูเต็มทองโต และครูดนตรีไทยอีกหลาย ๆ ท่าน

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการถ่ายทอดเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น กรณีศึกษาครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง มีขอบเขตการวิจัยคือ 1) ศึกษาประวัติและผลงาน ของครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง โดยค้นคว้าสืบค้นจากตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จาก

* Corresponding author, email: Pimonmas.pr@bsru.ac.th

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง เนื่องจากครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง ถึงแก่กรรมแล้ว ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่ บุคคลในครอบครัว ผู้ร่วมงาน หรือผู้ร่วมวิชาชีพ และลูกศิษย์ใกล้ชิดที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ 2) ศึกษาการถ่ายทอดเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น กรณีศึกษาครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง โดยใช้ทฤษฎีของ อลิชเบธ สไตเนอร์ ที่แบ่งองค์ประกอบการเรียนรู้ไว้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านเนื้อหาสาระ ด้านการเรียนการสอน

ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินงานวิจัยคือ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำแนวคิดที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ 2) กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลประวัติผลงานและบริบทที่เกี่ยวข้องกับครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง ได้แก่ ครอบครัวหรือเครือข่ายที่มีสัมพันธ์ใกล้ชิด และครุตนตรียไทยอาวุโส หรือศิลปินแห่งชาติ ที่เคยเป็นผู้ร่วมงานทางวิชาชีพดนตรีไทย กลุ่มที่ 2 คือ ผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับการถ่ายทอดเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น จากครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง ลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดใกล้ชิดทั้งหมด 3 คน 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาจัดกลุ่มและประมวลข้อมูลเข้าด้วยกันเพื่อสร้างข้อสรุป และ 4) วิเคราะห์ข้อมูล โดยการตีความแบบอุปนัย และตรวจสอบข้อมูลอย่างรอบคอบ ด้วยการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย พิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องทุกด้าน สู่การเรียบเรียงเพื่อนำเสนอเป็นแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านผู้สอน ครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง เป็นครุตนตรียไทย ผู้เชี่ยวชาญในเครื่องมืองฆ้องวงใหญ่ ได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีไทยด้วยวิธีการแบบดั้งเดิม (มุขปาฐะ) จากครุตนตรียไทยหลายท่าน ได้แก่ ครูเต็ม ทองโต ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ครูสมภพ ขำประเสริฐ ครูสอน วงฆ้อง ครูจรัส อุ่นวงศ์ ครูบาง หลวงสุนทร และคุณหญิงขึ้น ศิลปบรรเลง เป็นผู้ที่สอนลูกศิษย์ด้วยความรัก ความเมตตา เป็นแบบอย่างที่ดีของลูกศิษย์ทั้งในด้านการใช้ชีวิต ความขยัน และความกตัญญูกตเวทีตา 2) ด้านผู้เรียน ผู้เรียนที่จะได้รับการถ่ายทอดความรู้จากครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง จะมีการฝากตัวเป็นศิษย์ โดยยังยึดถือขนบธรรมเนียมตามแบบจารีตการเรียนดนตรีไทย ด้วยการนำขันกำนล ดอกไม้ ธูป เทียน และเงินกำนล มามอบให้ครูเพื่อฝากตัวเป็นศิษย์ ผู้เรียนจะต้องมีคุณสมบัติที่ได้รับการปลูกฝังจากครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บรรเลงด้านเครื่องดนตรี และด้านเพลง 3) ด้านเนื้อหาสาระ ครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง มีแนวทางการสอนดนตรีไทย แบ่งออกได้เป็น 4 วิธี คือ สอนตามความสามารถของผู้เรียน สอนตามแบบโบราณ คือการถ่ายทอดแบบตัวต่อตัว (ต่อมือ) สอนแบบอุปมาอุปไมย และเน้นทักษะการปฏิบัติ 4) ด้านบริบทการเรียนการสอน วิธีการถ่ายทอดเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น ของครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 วิธี ดังนี้ ประเมินความพร้อมของผู้เรียน ถ่ายทอดทำนองเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น ถ่ายทอดกลวิธีการตีฆ้องวงใหญ่ ในเพลงเดี่ยวนกขมิ้น สามชั้น และการวัดและประเมินผล (ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน)

ทั้งนี้ แนวทางการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง มีความโดดเด่นทั้งในด้านของเนื้อหา และกระบวนการถ่ายทอดเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น ที่เป็นระบบ งานวิจัยนี้จึงสามารถนำไปเป็น แนวทางสำหรับการพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีไทยในปัจจุบันได้ โดยเฉพาะเครื่องมือเอกฆ้องวงใหญ่ ทั้งในระดับทักษะพื้นฐาน จนถึงทักษะขั้นสูงอย่างเพลงเดี่ยว เพื่อเป็นแนวทางการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรี ไทยให้มีศักยภาพที่ดีต่อไป

คำสำคัญ : การถ่ายทอดดนตรีไทย / เดี่ยวฆ้องวงใหญ่ / เพลงนกขมิ้น สามชั้น / ครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง

Abstract

In the study and practice of traditional Thai music, the Khong Wong Yai (a large circle of gongs) is the principal instrument that all musicians must first master. It is responsible for carrying the main melody in various musical forms, including the phleng homrong (overture), phleng na phat (ritual music), phleng thao (a suite of melodies in varying tempos), phleng tap (a suite of related songs), and phleng diao (solo pieces). Among these, the solo piece is considered a display of the highest level of performance skill, showcasing the musician's virtuosity. This research, therefore, focuses on studying the transmission of the Khong Wong Yai solo piece *Nok Khamin Sam Chan* (The Canary in the Third-Level Tempo), as taught by the late master Kru Namwa Romphothong. His interpretation of this piece is renowned for its exquisite beauty and unique characteristic: it is performed without the cross-hand striking technique, a method commonly found in nearly all other Khong Wong Yai solos. Kru Namwa Romphothong was a celebrated Thai music master, highly revered for his profound knowledge and skill, particularly with the Khong Wong Yai, earning him the honorific title “Master of the Khong of the Rattanakosin Era.” He inherited his musical knowledge through traditional oral methods (mukhapatha) from esteemed masters such as Luang Praditphairoh (Sorn Silapabanleng), Kru Term Thongto, and many others.

This study employed a qualitative research methodology with the objective of examining the transmission of the Khong Wong Yai solo piece *Nok Khamin Sam Chan* through a case study of Kru Namwa Romphothong. The research scope was twofold: 1) To investigate the biography and musical works of Kru Namwa Romphothong through documentary research,

related literature, and in-depth interviews with individuals connected to him. As Kru Namwa has passed away, the researcher selected key informants through purposive sampling, including family members, professional colleagues, and close disciples. 2) To analyze the transmission process of the solo piece using Elizabeth Steiner's theory of education, which outlines four core components of learning: the teacher, the learner, the content, and the context of teaching and learning.

The research was conducted through the following steps: 1) A review of relevant concepts, theories, and existing research to establish a conceptual framework for analysis. 2) The identification of two groups of key informants: the first group provided information on Kru Namwa's biography, works, and context, and included close family members and senior Thai music masters or National Artists who were his professional peers. The second group consisted of three of his direct disciples who had received the complete transmission of the *Nok Khamin Sam Chan* solo from him. 3) Data collection, followed by a process of categorization and synthesis to form conclusions. 4) Data analysis, utilizing inductive interpretation and rigorous cross-verification of information from multiple sources to ensure comprehensive understanding, which was then presented as a descriptive narrative.

The research findings revealed the following 1) Teacher Kru Namwa Romphothong was an expert master of the Khong Wong Yai who learned through traditional oral methods from numerous masters, including Kru Term Thongto, Luang Praditphairoh (Sorn Silapabanleng), Kru Somphop Khamprasoet, Kru Sorn Wongkhong, Kru Chamrat Unwong, Kru Bang Luangsunthorn, and Khunying Chin Silapabanleng. He taught his students with great kindness and compassion, serving as an exemplary role model in life, diligence, and gratitude. 2) Learner To be accepted as a student, a prospective learner had to formally request tutelage in a traditional ceremony, presenting the master with offerings. Kru Namwa cultivated three key qualities in his students: proficiency as a performer, respect for the musical instrument, and a deep understanding of the music itself. 3) Content Kru Namwa Romphothong's pedagogical approach can be categorized into four methods: teaching according to the student's individual ability; employing the traditional one-on-one, imitative “tor mue” method; using metaphors and analogies to explain complex concepts; and emphasizing practical, hands-on skill development. 4) Context of Teaching and Learning The transmission process for the *Nok Khamin Sam Chan* solo was

systematic and involved four distinct stages: assessing the learner's readiness; transmitting the core melody of the piece; teaching the specific techniques and melodic embellishments required for the solo; and conducting evaluations (before, during, and after the learning process).

In conclusion, Kru Namwa Romphothong's pedagogical approach was distinguished by its systematic content and transmission process. This research can serve as a valuable guideline for the development of contemporary Thai music education, particularly for the Khong Wong Yai at all levels, from foundational skills to advanced solo performance, thereby helping to ensure that the knowledge of Thai music is transmitted with continued excellence.

Keywords: Thai Music Transmission / Khong Wong Yai Solo Performance /

Nok Khamin Sam Chan / Master Namwa Romphothong

การเรียนดนตรีไทยในอดีตจะเป็นการถ่ายทอดในรูปแบบของมุขปาฐะ คือ การถ่ายทอดแบบปากต่อปาก โดยใช้ความทรงจำ ครูปฏิบัติหรือสาธิตให้ดูแล้วให้ลูกศิษย์ปฏิบัติตามตาม ผู้เรียนต้องจดจำทางเพลงจากครูผู้สอนเนื่องจากไม่นิยมมีการจดบันทึกโน้ต สถานที่ให้ความรู้ หรือศูนย์รวมแหล่ง ความรู้ นั้นจะมีอยู่ 3 แหล่งด้วยกัน คือ บ้าน วัดและวัง การสืบทอดเพลงส่วนใหญ่จะถ่ายทอดอยู่ในระบบครอบครัวที่มีสายเลือดเดียวกันเพื่อไว้ใช้สำหรับประกอบบิชาชีพ แต่มีการรับศิษย์ที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดด้วย ซึ่งคนกลุ่มนี้มีทั้งที่อยู่ประจำหรือกินนอนอยู่ที่บ้านครู และบางกลุ่มมาเฉพาะเวลาที่ต้องต่อเพลงเท่านั้น เนื่องจากการถ่ายทอดแบบปากต่อปาก บางครั้งครูผู้สอนก็ไม่ได้สอนให้ลูกศิษย์ทั้งหมด เมื่อครูท่านเสียชีวิตไปทำให้บทเพลงสูญหายไปด้วย เป็นที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น ครูดนตรีไทยจึงเท่ากับเป็นสถาบันการศึกษาและตำราที่รวมองค์ความรู้ต่าง ๆ ทางดนตรีไว้การสูญเสียครูดนตรีไทยไปท่านหนึ่งก็เท่ากับการสูญเสียองค์ความรู้ทางดนตรีไทยไปอย่างน่าเสียดาย¹

ในการเรียนดนตรีไทยสิ่งสำคัญที่เป็นแนวทางการศึกษาเบื้องต้นที่นักดนตรีทุกคนต้องเริ่มเรียนคือ ข้องวงใหญ่ นับว่าเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญในวงดนตรีไทย ข้องวงใหญ่เป็นเครื่องดนตรีไทยที่บรรเลงทำนองหลักในเพลงโหมโรง เพลงหน้าพาทย์ เพลงเถา เพลงตับและในอีกหลาย ๆ เพลง ข้องวงใหญ่จะต้องทำหน้าที่บรรเลงทำนองที่เป็นเนื้อเพลงตรง ๆ หรือที่เรียกกันว่า มือข้อง เพื่อให้เครื่องดนตรีชนิดอื่นได้แปลทำนอง

¹ Sa-ngat Phukhaothong, *Thai Music and the Introduction to Thai Music* (Bangkok: Ruenkaew Printing, 1996), 15. (in Thai)

ออกไปจากห้องวงใหญ่อีกทีหนึ่ง ในการแปลทำนองของทุกเครื่องดนตรีมักจะใส่ลูกเล่นเทคนิคที่เหมาะสมกับเครื่องดนตรีนั้น ๆ ดังที่ทฤษฎีและหลักการปฏิบัติดนตรีไทย และพจนานุกรมดนตรีไทยได้กล่าวไว้ว่า “เทคนิคเกี่ยวกับการดำเนินทำนองต่าง ๆ เพลงไทยแต่ละเพลงนั้นอาจดำเนินทำนองได้หลายอย่าง...การแปลนี้ทุกคนมีอิสระที่จะทำเอาตามที่ตนเห็นว่าไพเราะที่สุด...แต่นั้นแหละทั้งหมดก็ย่อมขึ้นอยู่กับการควรและไม่ควรเป็นสำคัญ...”² การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านดนตรีไทย เครื่องมือห้องวงใหญ่ เป็นปฐมบทแห่งการเรียนรู้ดนตรีไทยที่นักดนตรีต้องเริ่มศึกษาเป็นแบบฝึกหัดต้นจนเกิดความชำนาญ โดยครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงในด้านของการบรรเลงห้องวงใหญ่มียากมายหลายท่าน เช่น ครูสอน วงฆ้อง ครูสมภพ ขำประเสริฐ ครูบาง หลวงสุนทร ครูสมชาย ดุริยประณีต ครูนิกร จันทรรุ และหนึ่งในนั้นที่ได้รับการยอมรับในวงการดนตรีไทยคือครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง

ครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง เป็นครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงในวงการดนตรีไทยอย่างยิ่ง เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านดนตรีไทยขั้นสูงโดยเฉพาะห้องวงใหญ่โดยได้รับการขนานนามว่า “ครูฆ้องแห่งกรุงรัตนโกสินทร์” ท่านได้ถ่ายทอดดนตรีไทยจากหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และได้รับการถ่ายทอดความรู้จากครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงอีกมากมาย ท่านได้ทำการสอนที่วิทยาลัยนาฏศิลปปทุมธานี เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยประจำภาควิชาดุริยางคศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลปปทุมธานี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม และเป็นผู้ที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ด้านดนตรีไทยให้แก่นักศึกษาจากสถาบันการศึกษาอื่น ทั้งหน่วยงานเอกชนที่ให้ความสนใจ เป็นผู้ที่มีผลงานโดดเด่นด้านดนตรีไทยจนได้รับพระราชทาน โล่รางวัลชนะเลิศ ในการประพันธ์ เพลงศึกบางระจัน เถา จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และได้รับการประสิทธิ์รับมอบโครงการไหว้ครูจากครูประสิทธิ์ ถาวร ศิลปินแห่งชาติ ให้เป็นผู้ประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทย ครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง ท่านมีความรู้ความสามารถด้านการประพันธ์เพลงไทย เช่น เพลงเถา เพลงมอญ เพลงระบำ เพลงเดี่ยวแต่ละเครื่องมือ โดยเพลงเดี่ยวห้องวงใหญ่ที่ครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง ได้ประพันธ์ไว้ มีจำนวน 4 เพลง ได้แก่ เพลงทกบท สามชั้น เพลงนารายณ์แปลงรูป สามชั้น เพลงภริมย์สุรางค์ สามชั้น และเพลงนกขมิ้น สามชั้น³

ในช่วงที่เพลงสามชั้นได้รับความนิยม มีครูดนตรีไทยหลายท่านได้นำเพลงนกขมิ้น สามชั้น มาทำเป็นเพลงเดี่ยว เพราะถือเป็นเพลงที่นิยมบรรเลงในหมู่เครื่องสาย สำหรับกลุ่มเป๊พายมีการบรรเลงบ้างแต่กลุ่มเครื่องสายจะมีให้เห็นมากกว่า ในภายหลังจึงปรากฏทางเดี่ยวของกลุ่มเป๊พายบ้าง แต่ไม่เหมาะสมเท่ากับ

² Uthis Narkswasdi, “Theory and Practice of Thai Music,” in *Theory and Practice of Thai Music and Dictionary of Thai Music*, ed. Angsumarn Chandrapatya (Bangkok: Amarin Printing and Publishing Public, 2003), 62. (in Thai)

³ Sirindhorn Music Library, “Memorial Book for the Royal Ceremony of Namwa Romphothong,” accessed August 16, 2024, 8, <https://sirindhornmusiclibrary.li.mahidol.ac.th/wp-content/uploads/2020/03/Namwa.pdf>. (in Thai)

เครื่องเป่าและเครื่องสี โดยเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น มี 3 ท่อน ไม่มีการว่าดอ⁴ สำหรับเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น ของครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง มีความพิเศษที่ทางเพลงมีความไพเราะงดงาม คือ ในการบรรเลงจะไม่มีเทคนิคการตีไขว้มือ ซึ่งเทคนิคการตีไขว้มือเป็นวิธีการบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทตีส่วนมากใช้เป็นประจำกับการบรรเลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ และฆ้องวงเล็ก⁵ และสามารถพบเจอได้ในการบรรเลงเพลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ของทุกเพลง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดดนตรีไทยพบว่า กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูประสิทธิ์ ถาวรศิลปินแห่งชาติสอนตามความสามารถของผู้เรียน เน้นวิธีการบรรเลงมากกว่าบทเพลง เน้นพื้นฐานการบรรเลงระนาดเอกที่ถูกต้อง สอนทักษะอย่างเป็นขั้นตอน ด้วยการสอนแบบมุขปาฐะ โดยใช้การอธิบาย การสาธิต การอุปมาอุปไมย ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง⁶ การถ่ายทอดทางเพลง ครูอุทัย แก้วละเอียด ถ่ายทอดทางเพลงให้กับลูกศิษย์อย่างไม่หวงวิชา มีความตั้งใจอุทิศตนให้กับดนตรีไทย⁷ กระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริกพบว่าครูชนก สาคริก เป็นผู้สืบทอดสายตระกูล ศิลปบรรเลง ได้รับการปลูกฝังด้านการสอนและคุณธรรมจากครอบครัว กระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริก เป็นผู้สืบทอดความเป็นดนตรีไทยแบบแผน ทั้งการปฏิบัติและทฤษฎีครบถ้วนได้อย่างสมบูรณ์ สามารถผสมผสานหลักการและทฤษฎีต่าง ๆ ทั้งแบบอดีต และปัจจุบันได้เป็นอย่างดี⁸ จากรูปแบบการถ่ายทอดดนตรีไทยที่มีความหลากหลาย ที่มีรูปแบบเฉพาะของครูแต่ละท่าน จึงส่งผลให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง ที่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านเครื่องมือฆ้องวงใหญ่ ที่มีความสำคัญในวงการดนตรีไทย

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการศึกษาการถ่ายทอดเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น ของครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง เนื่องด้วยเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น เป็นเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแรกที่ครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง ได้ประพันธ์ทางเดียวขึ้น และไม่พบการใช้เทคนิคการตีไขว้มือใน

⁴ Nathathai Phongphithak, "A Study of the Song Nok Khamin" (Master's thesis, Srinakharinwirot University, 2009), 29. (in Thai)

⁵ Montri Tramote, *Sopha Sangkheet* (Musical Terms), 3rd ed. (Bangkok: Fine Arts Department, 1988), 3. (in Thai)

⁶ Uthai Sastra, "A Study of Transmission Process in Ranard-Ek Performance of Prasit Thaworn" (Master's thesis, Chulalongkorn University, 2010), 55. (in Thai)

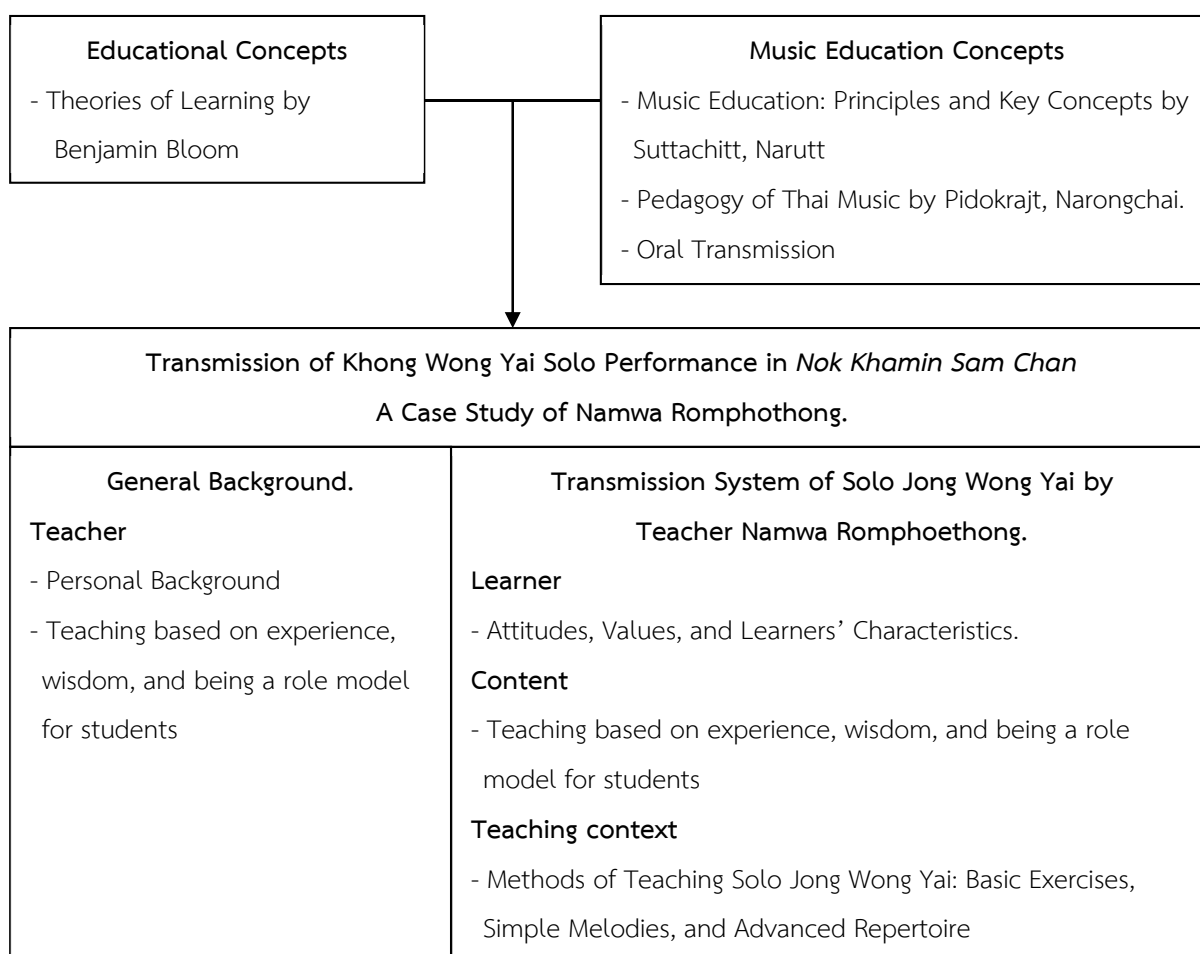
⁷ Angkhana Saenganan, "The Inheritance of Thai Music by Master Uthai Kaewla-ied: A Case Study of Thai Banlang Ensemble in Amphawa District, Samut Songkhram Province" (Master's thesis, Srinakharinwirot University, 2009), 30. (in Thai)

⁸ Papitchaya Siangprasert, "The Analysis of Perspective and Transmission Process of Thai Music of Master Chanok Saggarik" (Master's thesis, Chulalongkorn University, 2013), 12. (in Thai)

เพลงนี้ ซึ่งเป็นเทคนิคที่พบเจอในการบรรเลงเพลงเดี่ยวเครื่องมืองวงใหญ่เป็นประจำ และเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อยอด สืบทอด องค์ความรู้ด้านดนตรีไทยของครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง เพื่อให้เป็นที่แพร่หลายต่อวงการดนตรีไทย และวงการดนตรีศึกษา อีกทั้งเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการนำข้อมูลความรู้ไปใช้เป็นแนวทางในการเรียนการสอนต่อไป

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการถ่ายทอดเดี่ยวมืองวงใหญ่ เพลง *นกขมิ้น สามชั้น* กรณีศึกษาครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง เพื่อทำความเข้าใจแนวทางการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีไทย ในส่วนของการเดี่ยวมืองวงใหญ่ เพลง *นกขมิ้น สามชั้น* ของครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง โดยอาศัยกรอบแนวคิดของอลิซเบธ สไตเนอร์ ที่แบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา และบริบทการเรียนการสอน เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล การสังเกตผู้เรียนและประเมินผลผู้เรียน ได้อาศัยกรอบแนวคิดของเบนจามิน บลูม ที่แบ่งจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านอารมณ์ และด้านความชำนาญ ตามกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

Figure 1 Theoretical Framework

วิธีการดำเนินงานวิจัย (Methodology)

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อมูลเฉพาะเจาะจงของครูนำว่า ร่มโพธิ์ทอง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วยผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับการถ่ายทอดเพลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น กรณีศึกษาครูนำว่า ร่มโพธิ์ทอง โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้ให้ข้อมูลประวัติผลงานและบริบทที่เกี่ยวข้องกับครูนำว่า ร่มโพธิ์ทอง และ 2) ผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับการถ่ายทอดเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น จากครูนำว่า ร่มโพธิ์ทอง ซึ่งเป็นบุคคลใกล้ชิดแบบครอบครัว ผู้ร่วมงานในวิชาชีพ และลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอด ดังตารางสรุปต่อไปนี้

Table 1 A Group of People Who Provide Information

Informant Group	Name	Occupation
Family or relatives closely connected to teacher Namwa Romphothong	Mr. Banthom Romphothong (Son)	Independent Thai musician
Senior Thai music teachers or National Artists who have worked professionally with teacher Namwa Romphothong	Dr. Sirichaicharn Fukjumroon	National artist in performing arts (Thai Music), 2014 (B.E. 2557)
Students who have received instruction in Solo Khong Wong Yai (<i>Nok Kamin Sam Chan</i>) and are currently employed in government institutions	Mr. Kittisak Khaosathit	Senior Musician (Khong Wong Yai), Thai Music Ensemble, Fine Arts Department
Students who have received instruction in Solo Khong Wong Yai (<i>Nok Kamin Sam Chan</i>) and have produced academic works related to teacher Namwa Romphothong	Mr. Narongrit Kongpin	Teacher (Professional Level), Lopburi College of Dramatic Arts, Buditpatanasilpa Institute
Students who have received direct and continuous instruction in Solo Khong Wong Yai (<i>Nok Kamin Sam Chan</i>) for more than five years, from basic to advanced skills	Mr. Atthawat Sabaykan	Teacher (Professional Level), Wat Saothong Kao School (Thungsuk Prachasarn), Phra Nakhon Si Ayutthaya

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายเพื่อที่จะได้มาซึ่งความเที่ยงตรงของข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลบุคคลในครอบครัว 2) แบบสัมภาษณ์ครูดนตรีไทยอาวุโส หรือศิลปินแห่งชาติ ที่เคยเป็นผู้ร่วมงาน ทางวิชาชีพดนตรีไทย 3) แบบสัมภาษณ์ลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลง *นกขมิ้น สามชั้น* จากครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตรงตามเนื้อหา ครบถ้วนตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การค้นคว้าเอกสาร ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวกับประวัติของครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง กระบวนการถ่ายทอดเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลง *นกขมิ้น สามชั้น* จากสิ่งพิมพ์หรือเอกสารต่าง ๆ และรวมถึงการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลง *นกขมิ้น สามชั้น* กรณีสึกษาครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง ในประเด็นต่าง ๆ ตามกรอบการวิจัย โดยการตีความแบบอุปนัยและตรวจสอบข้อมูลอย่างรอบคอบ ด้วยการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย พิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องทุกด้าน สู่การเรียบเรียงเพื่อนำเสนอเป็นแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผลการวิจัยสามารถนำเสนอได้ดังนี้

1. ประวัติ และผลงาน ของครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง

ครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง เกิดเมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2475 ที่บ้านหมู่ที่ 10 ตำบลท่าข้าม อำเภอดำรงวิทยารจัน จังหวัดสิงห์บุรี เป็นบุตรชายของนายผูก และนางหอม ร่มโพธิ์ทอง มีพี่น้องร่วมบิดามารดา จำนวนทั้งหมด 8 คน ครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง ได้สมรสกับนางเชื่อน ร่มโพธิ์ทอง (นามสกุลเดิม ขำศรี) มีบุตร-ธิดา รวมทั้งสิ้น 5 คน ได้แก่ นางวรรณมา ร่มโพธิ์ทอง นายประเวทย์ ร่มโพธิ์ทอง (ถึงแก่กรรมแล้ว) นายเชาว์ ร่มโพธิ์ทอง (ถึงแก่กรรมแล้ว) นายบรรทม ร่มโพธิ์ทอง และนายพิทักษ์ ร่มโพธิ์ทอง

ครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง เริ่มเรียนดนตรีครั้งแรก ตอนอายุ 13 ปี มารดาได้นำท่านไปฝากตัวเป็นศิษย์ของครูเต็ม ทองโต ซึ่งเป็นครูปี่พาทย์ที่ศักดิ์เป็นญาติกับท่านและมีบ้านอยู่ใกล้เคียงกัน เพลงแรกที่เริ่มเรียนจากสำนักครูเต็ม ทองโต คือ เพลง *สาวธูกร* ซึ่งเรียนเครื่องมืองฆ้องวงใหญ่ ต่อจากนั้นก็ศึกษาเพลง โหมโรงเช้า โหมโรงเย็น เพลงเรื่องประเภทเพลงช้า เพลงเถา เป็นบางเพลงตามลำดับ ต่อมาตอนอายุประมาณ 17 ปี นายถุงเงิน ทองโต บุตรชายของครูเต็ม ทองโต ได้ชักชวนเข้าฝากตัวเป็นศิษย์ในสำนักดนตรีไทยบ้านบาตร ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) โดยเริ่มต่อเพลงเดี่ยวให้โดยไม่ได้ออกชื่อเพลงแก่ท่าน หลังจากต่อเพลงจบแล้วท่านจึงทราบว่าเป็นเพลงเดี่ยวต่ออยู่รูป ต่อมาจากนั้นก็ได้อีกศึกษาเพลงต่าง ๆ เช่น

เพลงเรื่อง เพลงเถา เพลงมอญ และเพลงเดี่ยว (ยกเว้นเพลงเดี่ยวกราวโนและเพลงทยอยเดี่ยว) จนกระทั่ง พ.ศ. 2497 ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้ถึงแก่อนิจกรรม ครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง จึงได้ฝากตัวเป็นศิษย์ของครูสมภพ ขำประเสริฐ เพื่อขอศึกษาเพลงเดี่ยวกราวโน สำหรับเพลงหน้าพาทย์นั้น ท่านได้รับการครอบให้เรียนเพลงหน้าพาทย์จากครูสอน วงฆ้อง และต่อเพลงหน้าพาทย์จากครูจำรัส อุณวงศ์ ส่วนเพลงองค์พระพิราพนั้น ได้รับการครอบจากครูสมภพ ขำประเสริฐ และต่อเพลงจากครูบาง หลวงสุนทร ส่วนเพลงอื่น ๆ ทั่วไปนั้น ได้ฝากตัวเป็นศิษย์ คุณหญิงชื่น ศิลปบรรเลง เพื่อจะได้ศึกษาและต่อเพลงในภายหลังอีก

ครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง ได้รับการยอมรับจากวงวิชาการและวิชาชีพดนตรีไทยว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถเป็นเลิศ ในการบรรเลงเครื่องดนตรีไทย “ฆ้องวงใหญ่” ซึ่งท่านได้รับการถ่ายทอดวิชาการด้านการปฏิบัติ ฆ้องวงใหญ่จากคุณครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ครูน้าว่า เป็นผู้ที่มีความจำเป็นเลิศ สามารถจดจำเพลงที่ได้ศึกษามาได้อย่างแม่นยำ ด้วยประสบการณ์ด้านการบรรเลงของท่าน ทำให้ท่านมีความสามารถด้านการปรับวงดนตรีได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนั้นท่านยังมีความสามารถด้านการประพันธ์เพลงไทยอีกด้วย ครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง ได้เริ่มประพันธ์เพลงไทย ตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2507 โดยได้จดจำและนำโครงสร้างแม่แบบมาจากครูสมภพ ขำประเสริฐ และครูไสว ตาตะวาทิต ครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง เป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านการประพันธ์เพลงได้หลากหลายประเภท สำหรับการประพันธ์เดี่ยวฆ้องวงใหญ่ ทำการประพันธ์ไว้ทั้งหมด 4 เพลง ได้แก่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น เพลงทกบท สามชั้น เพลงนารายณ์แปลงรูป สามชั้น และ เพลงภริมย์สุรางค์ สามชั้น

2. การถ่ายทอดเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น กรณีศึกษาครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง

2.1 ด้านผู้สอน ครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง ปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้ชำนาญด้านดนตรีไทย ที่วิทยาลัยนาฏศิลปบุรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 จนถึง พ.ศ. 2563 เป็นผู้ที่มีความสามารถเป็นเลิศ ด้านเครื่องมือฆ้องวงใหญ่ โดยได้รับการถ่ายทอดความรู้ดนตรีไทยมาจาก ครูเต็ม ทองโต ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ครูสมภพ ขำประเสริฐ ครูสอน วงฆ้อง ครูบาง หลวงสุนทร ครูจำรัส อุณวงศ์ และ คุณหญิงชื่น ศิลปบรรเลง ครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง เริ่มประพันธ์เพลงครั้งแรก ประมาณ ปี พ.ศ. 2507 โดยได้จดจำและนำโครงสร้างแม่แบบมาจาก ครูสมภพ ขำประเสริฐ และครูไสว ตาตะวาทิต เป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านการประพันธ์เพลงได้หลากหลายประเภท สำหรับการประพันธ์เดี่ยวฆ้องวงใหญ่ ทำการประพันธ์ไว้ทั้งหมด 4 เพลง ได้แก่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น เพลงทกบท สามชั้น เพลงนารายณ์แปลงรูป สามชั้น และ เพลงภริมย์สุรางค์ สามชั้น ครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง เป็นผู้มีความรักความเมตตาต่อศิษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ครูจะคอยห่วงใย และคอยดูแลลูกศิษย์ทุกคน เหมือนพ่อดูแลลูก เป็นแบบอย่างที่ดีของลูกศิษย์ทั้งในด้านการใช้ชีวิต ความขยัน และความกตัญญูกตเวทิตา

2.2 ด้านผู้เรียน ผู้เรียนที่จะได้รับการถ่ายทอดความรู้จากครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง จะมีการฝากตัวเป็นศิษย์ โดยยังยึดถือขนบธรรมเนียมตามแบบจารีตการเรียนดนตรีไทย ด้วยการนำขันกำนล ดอกไม้ ธูป เทียน และเงินกำนล มามอบให้ครูเพื่อฝากตัวเป็นศิษย์ เพื่อแสดงถึงความเคารพบูชา และเกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตัวลูกศิษย์ ผู้เรียนจะต้องมีคุณสมบัติที่ได้รับการปลูกฝังจากครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง ใน 3 ด้าน คือ ด้านผู้บรรเลง ต้องเป็นผู้มีกิริยามารยาทที่ดี มีความเคารพต่อ ผู้อาวุโสกว่า ฝึกซ้อมให้เกิดความชำนาญ มีความพร้อมทั้ง ทางกาย และ ทางใจ ด้านเครื่องดนตรี ผู้เรียนต้องเป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับเครื่องดนตรี รู้จักวิธีการดูแลรักษาเครื่องดนตรี ทั้งก่อนบรรเลง และหลังการบรรเลง ด้านเพลง ผู้เรียนต้องรู้จักที่มา และโครงสร้างของเพลง มีความเข้าใจในเพลงอย่างถูกต้อง ยกตัวอย่างจากการศึกษาการถ่ายทอดเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลง *นกขมิ้นสามชั้น* ของครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง ในครั้งนี้ จะเห็นได้ว่า เดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลง *นกขมิ้นสามชั้น* ของครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง จะแตกต่างจากการบรรเลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลง *นกขมิ้นสามชั้น* ของครูผู้อื่น ตรงที่การบรรเลงของครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทองนั้น เป็นเดี่ยวที่ไม่มีเทคนิคการไขว้มือ ซึ่งเป็นเทคนิคที่พบได้เป็นประจำในการบรรเลงเพลงเดี่ยวเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี

ผู้วิจัยได้นำตัวอย่างของการบรรเลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ ในท่อนที่ 2 บรรทัดที่ 1 เพลง *นกขมิ้นสามชั้น* ของครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง ที่ไม่ปรากฏการตีไขว้มือ แตกต่างจากเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลง *นกขมิ้นสามชั้น* ทางครูหลวงบำรุงจิตรเจริญ (รูป สาตนะวิสัย) ที่ปรากฏเทคนิคการตีไขว้มือในส่วนดังกล่าว⁹ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (โด = d, เร = r, มี = m, ฟา = f, ซอล = s, ลา = l, ที = t และ) = การตีสะบัด)

Example 1 Solo Notation of Khong Wong Yai for *Nok Khamin Sam Chan*, Second Section, Line 1 by Kru Namwa Romphothong

Right Hand	s l t d	----	rd ---	m - r -	rs ---	m r - -	tl - l t	d r m -
Left Hand	----	s l t d	- l s m	- r - d	- m r d	- - d s	- s - -	--- r

⁹ Songyot Kaewdee, “Khru Luangbamrung JitchareanSolo Khong Wong Yai Nokkamint,” *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University* 9, 2 (2017): 172. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/irdssru/article/view/214184/149062>. (in Thai)

Figure 2 Traditional Ceremony of Becoming a Disciple of Master Namwa Romphothong¹⁰

2.3 ด้านเนื้อหาสาระ ครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง มีแนวทางการสอนดนตรีไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 วิธี ดังนี้ สอนตามความสามารถของผู้เรียน ครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง จะสอนโดยคำนึงถึงความสามารถของผู้เรียนจากวิธีสังเกตพฤติกรรม จะสอนและถ่ายทอดความรู้ดนตรีไทยตามพื้นฐาน และขีดจำกัดความสามารถของผู้เรียน หากทักษะหรือเทคนิคใดที่ไม่สามารถจะปฏิบัติได้ ครูจะให้ผู้เรียนฝึกฝนซ้ำ ๆ ก่อน หากท้ายที่สุดไม่ได้จริง ๆ จะปรับวิธีการบรรเลงให้เข้ากับความสามารถของผู้เรียน สอนตามแบบโบราณ คือ การถ่ายทอดแบบตัวต่อตัว (ต่อมือ) ถ่ายทอดแบบตัวต่อตัว ที่มีความเอาใจใส่ต่อผู้เรียนโดยจะเน้นย้ำในส่วนของคุณภาพของเสียง รวมถึงความถูกต้องแม่นยำและการฝึกทำซ้ำจนผู้เรียนเกิดความชำนาญ ในการสอนแบบมุขปาฐะนั้นได้ทำให้ผู้เรียนได้ชำนาญในเสียงของเครื่องดนตรีและเป็นการส่งเสริมทักษะในการแยกแยะเสียงผ่านการปฏิบัติในรูปแบบของมือช้อง จนผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในระบบเสียงของฆ้องวงใหญ่มากยิ่งขึ้น สอนแบบอุปมาอุปไมย ครูมีวิธีการถ่ายทอดโดยแฝงเป็นนัยยะด้านความคิด ให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ตาม ไม่บอกโดยตรง มีการยกสำนวนสุภาษิต คำพังเพย เพื่อเปรียบเทียบในสิ่งนั้น ๆ ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ตาม เน้นทักษะปฏิบัติ ฝึกซ้อมทักษะจนเกิดความคล่องตัว ชำนาญในเครื่องดนตรี เพลง และเทคนิคนั้น ๆ

2.4 ด้านบริบทการเรียนการสอน วิธีการถ่ายทอดเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น ของครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

¹⁰ Sirindhorn Music Library, 160. (in Thai)

(1) ด้านการประเมินความพร้อมของผู้เรียน ครูเน้นความเป็นกันเองโดยการสอบถามในส่วนของท่านองหลักเพลงนกขมิ้น สามชั้น ถ้าผู้เรียนไม่ได้ก็จะทำการถ่ายทอดท่านองหลักให้ เพื่อเป็นการลดขั้นตอนในการถ่ายทอดท่านองหลักและตรวจสอบความถูกต้องของท่านองหลัก

(2) ด้านการถ่ายทอดท่านองเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น ครูนำว่า ร่มโพธิ์ทอง ให้ความสำคัญกับการจัดเครื่องดนตรีในห้องเรียนที่สามารถเห็นการบรรเลงของผู้เรียนได้อย่างใกล้ชิด โดยมีระนาดเอกสำหรับครู และฆ้องวงใหญ่ สำหรับผู้เรียน วิธีการสอนแบบโบราณ โดยครูตีนำ ทีละวรรค แล้วให้ผู้เรียนตีตาม บางครั้งมีการนอปปากบอกท่านอง ให้ผู้เรียนตีตามจนเกิดความชำนาญ เมื่อต่อครบ 1 ท่อน ครูจะทบทวนให้ผู้เรียนจนกว่าผู้เรียนจะมีความแม่นยำ

Figure 3 The Cultural Setting of Knowledge Transmission¹¹

(3) ด้านถ่ายทอดกลวิธีการตีฆ้องวงใหญ่ ในเพลงเดี่ยวนกขมิ้น สามชั้น โดย ครูนำว่า ร่มโพธิ์ทอง จะเน้นทักษะการปฏิบัติจนผู้เรียนเกิดความชำนาญ ภายหลังจากการต่อเพลงเดี่ยวนกขมิ้น สามชั้น เสร็จแล้ว จะทำการถ่ายทอดเทคนิคและกลวิธีการตีฆ้องวงใหญ่ โดยเรียกว่ากลวิธีตี 8 เสียง ได้แก่ มือซ้าย ตะ ติด ติด ติด มือขวา หนอด หนับ หนิด หน่อง

(4) ด้านการวัดและประเมินผล ของครูนำว่า ร่มโพธิ์ทอง จะมีการวัดและประเมินผล ผู้เรียนตามสภาพจริงโดยการสังเกตและสอบถาม ดังนี้ วัดและประเมินผลก่อนเรียน โดยการสอบถามประวัติ เพลง สังเกต ตรวจสอบความถูกต้องมือฆ้องท่านองหลักเพลงนกขมิ้น สามชั้น วัดและประเมินผลระหว่างเรียน

¹¹ Sirindhorn Music Library, 156. (in Thai)

โดยการต่อเพลงทีละวรรค สังเกตความแม่นยำ หากตีผิดครูจะให้ทำซ้ำ หากตีได้ถูกต้อง ครูจะทำการต่อเพลงวรรคต่อไป วัดและประเมินผลหลังเรียน คือหลังจากที่ครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง ทำการต่อเพลงเดี่ยว *นกขมิ้น สามชั้น* จนจบครบ 3 ท่อน ครูจะให้ผู้เรียนตีให้ดูตั้งแต่ต้นจนจบเพลง หากไม่มีข้อผิดพลาด และมีความชำนาญแม่นยำ ถือว่าผ่าน

Figure 4 Demonstration Video of the Eight-Tone Striking Techniques Performed by Namwa Romphothong

สรุปผลการวิจัย (Conclusion)

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ สามารถสรุปผลได้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านผู้สอน ครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง เป็นครูดนตรีไทย ผู้เชี่ยวชาญในเครื่องมือฆ้องวงใหญ่ ได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีไทยด้วยวิธีการแบบดั้งเดิม (มุขปาฐะ) จากครูดนตรีไทยหลายท่าน ได้แก่ ครูเต็มทองโต ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ครูสมภาพ ขำประเสริฐ ครูสอน วงฆ้อง ครูจำรัส อุ่นวงศ์ ครูบาง หลวงสุนทร และคุณหญิงขึ้น ศิลปบรรเลง เป็นผู้ที่ยกย่องลูกศิษย์ด้วยความรักความเมตตา เป็นแบบอย่างที่ดีของลูกศิษย์ทั้งในด้านการใช้ชีวิต ความขยัน และความกตัญญูทดแทนคุณ

2. ด้านผู้เรียน ผู้เรียนที่จะได้รับการถ่ายทอดความรู้จากครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง จะมีการฝากตัวเป็นศิษย์ โดยยังยึดถือขนบธรรมเนียมตามแบบจารีตการเรียนดนตรีไทย ด้วยการนำขันกำนล ดอกไม้ รูป เทียน และเงิน กำนลมามอบให้ครูเพื่อฝากตัวเป็นศิษย์ ผู้เรียนจะต้องมีคุณสมบัติที่ได้รับการปลูกฝังจากครูน้าว่า ร่มโพธิ์ทอง ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บรรเลง ด้านเครื่องดนตรี และด้านเพลง

3. ด้านเนื้อหาสาระ ครุณ้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง มีแนวทางการสอนดนตรีไทย แบ่งออกได้เป็น 4 วิธี คือ สอนตามความสามารถของผู้เรียน สอนตามแบบโบราณ คือการถ่ายทอดแบบตัวต่อตัว (ต่อมือ) สอนแบบอุปมาอุปไมย และเน้นทักษะการปฏิบัติ

4. ด้านการเรียนการสอน วิธีการถ่ายทอดเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น ของครุณ้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 วิธี ดังนี้ ประเมินความพร้อมของผู้เรียน ถ่ายทอดทำนองเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น ถ่ายทอดกลวิธีการตีฆ้องวงใหญ่ ในเพลงเดี่ยวนกขมิ้น สามชั้น และการวัดและประเมินผล (ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน)

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จึงสามารถสรุปได้ว่า ครุณ้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง เป็นผู้ที่มีแนวทางการถ่ายทอดดนตรีไทย ที่โดดเด่นทั้งในด้านของเนื้อหา และกระบวนการถ่ายทอดเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น ที่เป็นระบบ สามารถนำไปเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีไทยในปัจจุบันได้ โดยเฉพาะเครื่องมือเอกฆ้องวงใหญ่ ทั้งในระดับทักษะพื้นฐาน จนถึงทักษะขั้นสูงอย่างเพลงเดี่ยว เพื่อเป็นแนวทางการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีไทยให้มีศักยภาพ

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

การถ่ายทอดดนตรีไทยของครุณ้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง เป็นการถ่ายทอดแบบโบราณดั้งเดิม (มุขปาฐะ) ที่มีลักษณะสำคัญคือ “ตัวต่อตัว” เน้นทักษะการปฏิบัติ ให้เกิดจากการฝึกฝนจนชำนาญ สามารถต่อยอดในเครื่องมืออื่นในการบรรเลงเดี่ยว เช่น ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงเล็ก ฆ้องมอญและการปรับวงดนตรีต่าง ๆ ในรูปแบบของดนตรีไทย แสดงถึงความรู้ความสามารถของครูที่ประจักษ์แก่ศิษย์จนเกิดเป็นผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อวงการดนตรีไทย รวมถึงการประพันธ์เดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น ซึ่งเป็นผลงานการประพันธ์เดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแรก และเป็นเพลงที่มีความพิเศษที่ไม่เหมือนเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ในเพลงนกขมิ้น สามชั้น ของครูดนตรีท่านอื่น ๆ คือ มีความพิเศษในด้านของไม่มีเทคนิคการตีไขว้มือ และมีลักษณะที่คุ้น ไม่คุ้นเหมือนครูท่านอื่น ซึ่งผู้วิจัย มีความเห็นว่า ครูดนตรีควรนำแนวทางการสอน และการปฏิบัติตนต่อศิษย์ และกระบวนการถ่ายทอดเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น ของครุณ้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติในบทบาทของการเป็นครูผู้ถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีไทย ในส่วนของการสอนแบบอุปมาอุปไมย ซึ่งครูมีวิธีการถ่ายทอดโดยแฝงเป็นนัยยะด้านความคิด ให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ตาม ไม่บอกโดยตรง มีการยกสำนวนสุภาษิต คำพังเพย เพื่อเปรียบเทียบในสิ่งนั้น ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นวิธีการสอนของครูที่ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ตาม ทำให้เกิดบรรยากาศใหม่ในการเรียนและเป็นการได้หยุดพักในการบรรเลงวรรคดังกล่าวที่ติดขัด เป็นเครื่องเตือนสติให้แก่ผู้เรียนได้จดจำทำนองที่ติดขัดตามสำนวนที่ครูได้กล่าวอุปมาอุปไมย

การเรียนเดี่ยวฆ้องวงใหญ่กับครุณ้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่ผู้เรียนต้องอาศัยพื้นฐานความรู้และทักษะดนตรีไทยในระดับสูง รวมถึงความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ เครื่องดนตรี และบทเพลงที่

มีความเหมาะสมกับผู้เรียน ครูจะประเมินจากการสังเกตวิธีการบรรเลงและฝีมือของผู้เรียนว่ามีความรู้ความสามารถที่จะบรรเลงเดี่ยวหรือมีคุณสมบัติในเครื่องดนตรีอื่น ๆ และปรับเปลี่ยนให้ตรงกับบุคลิกของผู้เรียนจนเกิดความชำนาญในเครื่องดนตรีนั้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเพลงที่มีส่วนยากจนผู้เรียนไม่สามารถปฏิบัติได้ ครูจะมีการปรับเปลี่ยนให้มีความสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน มีความสอดคล้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม¹² ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว จะพบความสอดคล้องอย่างชัดเจน ได้แก่ 1) ด้านพื้นฐานของผู้เรียน ผู้ที่จะเรียนเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ต้องมีพื้นฐานทางดนตรีไทยที่เพียงพอ พื้นฐานเดิมของผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ 2) ด้านความรู้ (Cognitive Domain) ผู้เรียนต้องเข้าใจโครงสร้างเพลง ประวัติฆ้องวงใหญ่ ระบบเสียง และเทคนิคและกลวิธีการบรรเลง ซึ่งแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้และความคิด 3) ด้านอารมณ์ (Affective Domain) ผู้เรียนต้องมีจิตใจที่มั่นคง มีความศรัทธาในครูและจารีต มีความกล้าแสดงออก และเคารพขนบธรรมเนียม สะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมและทัศนคติ 4) ด้านความชำนาญ (Psychomotor Domain) การฝึกฝนการบรรเลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่จนเกิดทักษะสูง ต้องอาศัยการปฏิบัติบ่อยครั้งและสม่ำเสมอ ซึ่งทำให้เกิดความชำนาญทางร่างกายอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ในองค์ประกอบของการถ่ายทอดเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงนกขมิ้น สามชั้น ของครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัย ศาสตรา¹³ และ อังคณา แสงอนันต์¹⁴ ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทย โดยใช้แนวคิดของอลิซเบธ สไตเนอร์ที่แบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา และบริบทการเรียนรู้การสอนเช่นกัน

นอกจากนี้ จากการศึกษากระบวนการวัดและประเมินผลในการสอนเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงนกขมิ้น สามชั้น กรณีศึกษา ครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง พบว่าวิธีการวัดและประเมินผลของครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง สอดคล้องกับหลักการและทฤษฎีด้านการเรียนการสอน ทั้งในเชิงเนื้อหา เทคนิคการสอน และจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ อันสะท้อนถึงความเข้าใจในบริบทการถ่ายทอดดนตรีไทยร่วมสมัยที่มีคุณภาพ ทั้งทางปฏิบัติและทางทฤษฎี มีการวางแผนการประเมินผลอย่างเป็นระบบ 3 ระยะ ได้แก่ 1) ประเมินก่อนเรียน เน้นการประเมินความพร้อมของผู้เรียนผ่านการสอบถามเกี่ยวกับทำนองหลัก หากยังไม่เข้าใจ ครูจะเพิ่มเติมความรู้พื้นฐาน เช่น ประวัติและโครงสร้างของเพลง 2) ประเมินระหว่างเรียน ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมการเล่นแต่ละวรรค ทบทวนและสอบถามความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง และ 3) ประเมินหลังเรียน ประเมินการบรรเลงเต็มรูปแบบ โดยเน้นความถูกต้องของทำนองเดี่ยว ความแม่นยำ ทักษะมือ กลวิธีการตี และท่าทางการบรรเลง ที่เน้นการใช้บริบทที่

¹² Preeyaporn Wonganutroge, *Psychology of Personnel Administration* (Bangkok: Krungthep Promotion Center, 1992), 25. (in Thai)

¹³ Uthai Sastra, 52. (in Thai)

¹⁴ Papitchaya Siangprasert, 41. (in Thai)

เหมาะสม และการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียน ซึ่งสะท้อนในวิธีการถ่ายทอดทำนองและการประเมิ
นแบบเน้นผู้เรียน มองการสอนเป็นการจัดสภาพแวดล้อมและการแนะแนวการเรียนรู้ ซึ่งเห็นได้จากการปู
พื้นฐานก่อนเรียนและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ สอดคล้องกับทฤษฎีของ เบญจามิน บลูม¹⁵

สรุปได้ว่า การถ่ายทอดเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลง *นกขมิ้น สามชั้น* กรณีศึกษาครูนำว่า ร่มโพธิ์ทอง แสดง
ให้เห็นถึงกระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่ยึดถือขนบธรรมเนียมการเรียนการสอนดนตรีไทยแบบดั้งเดิม โดยเน้น
การฝึกฝนแบบตัวต่อตัว สร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างครูกับศิษย์ ถ่ายทอดทั้งเนื้อหาทางทฤษฎีและทักษะ
เชิงปฏิบัติอย่างเข้มข้น พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความสามารถรายบุคคล ครูนำว่า
ร่มโพธิ์ทอง เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญสูงทั้งด้านศิลปะการบรรเลงฆ้องวงใหญ่และด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้
เป็นแบบอย่างของครูดนตรีไทยที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูและมุ่งมั่นในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย การ
ถ่ายทอดของครูนำว่า ร่มโพธิ์ทอง ไม่เพียงแต่ช่วยเพลงเดี่ยวที่มีคุณค่า หากยังเป็นแนวทางที่สามารถพัฒนา
และประยุกต์ใช้ในสถานศึกษายุคใหม่ เพื่อเสริมสร้างนักดนตรีไทยรุ่นใหม่ที่มีทั้งความรู้ ทักษะ และจิตสำนึกใน
คุณค่าของดนตรีไทยอย่างแท้จริง

Declaration of Generative Artificial Intelligence in the Writing Process

The authors declare that no generative artificial intelligence (AI) tools or AI-assisted technologies were used in the preparation of this manuscript.

Bibliography

Kaewdee, Songyot. “Khru Luangbamrung JitchareanSolo Khong Wong Yai Nokkamint.”

Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University 9, 2 (2017):
167-175. (in Thai)

Narkswasdi, Uthis. “Theory and Practice of Thai Music.” In *Theory and Practice of Thai Music
and Dictionary of Thai Music*, edited by Angsumarn Chandrapatya, 43-69. Bangkok:
Amarin Printing and Publishing Public, 2003. (in Thai)

¹⁵ Aksorn Sawaddee, “Knowledge, Understanding, and Awareness in Environmental Conservation of High School Students: A Case Study in Bang Kapi District, Bangkok” (Master's thesis, National Institute of Development Administration, 1999), 45. (in Thai)

- Phongphithak, Nathathai. "A Study of the Song *Nok Khamin*." Master's thesis, Srinakharinwirot University, 2009. (in Thai)
- Phukhaothong, Sa-ngat. *Thai Music and the Introduction to Thai Music*. Bangkok: Ruenkaew Printing, 1996. (in Thai)
- Saenganan, Angkhana. "The Inheritance of Thai Music by Master Uthai Kaewla-ied: A Case Study of Thai Banleng Ensemble in Amphawa District, Samut Songkhram Province." Master's thesis, Srinakharinwirot University, 2009. (in Thai)
- Sawaddee, Aksorn. "Knowledge, Understanding, and Awareness in Environmental Conservation of High School Students: A Case Study in Bang Kapi District, Bangkok." Master's thesis, National Institute of Development Administration, 1999. (in Thai)
- Sastra, Uthai. "A Study of Transmission Process in Ranard-Ek Performance of Prasit Thaworn, National Artist." Master's thesis, Chulalongkorn University, 2010. (in Thai)
- Siangprasert, Papitchaya. "The Analysis of Perspective and Transmission Process of Thai Music of Master Chanok Saggarik." Master's thesis, Chulalongkorn University, 2013. (in Thai)
- Sirindhorn Music Library. "Memorial Book for the Royal Ceremony of Namwa Romphothong." Accessed August 16, 2024. <https://sirindhornmusiclibrary.li.mahidol.ac.th/wp-content/uploads/2020/03/Namwa.pdf>. (in Thai)
- Sutthijit, Narut. *Music Education: Principles and Essences*. Bangkok: Chulalongkorn University Press, 2018. (in Thai)
- Tramote, Montri. *Sopha Sangkheet* (Musical Terms). 3rd ed. Bangkok: Fine Arts Department, 1988. (in Thai)
- Wonganutroge, Preeyaporn. *Psychology of Personnel Administration*. Bangkok: Krungthep Promotion Center, 1992. (in Thai)